Evaluatie algebra, 12 november 1996.

Zijn de volgende uitspraken (1-5) juist of fout? (Argumenteer uw antwoord.)

1. H, I, J idealen in R. Dan is

$$H \cap (I + J) = (H \cap I) + (H \cap J).$$

Niet waar. In de veeltermenring $\mathbb{Q}[X, Y]$, *is* $(X) \cap ((X - Y) + (X + Y)) = (X)$ *maar* $X \notin (X) \cap (X - Y) + (X) \cap (X + Y) = (X^2 - XY) + (X^2 + XY)$.

2. Zij R een Noethers domein waarin elk ideaal dat voortgebracht is door 2 elementen een hoofdideaal is. Dan is R een HID.

Waar. Elk ideaal is eindig voortgebracht omdat de ring Noethers is. Met induktie volgt dan uit de andere voorwaarde dat alle idealen eindig voortgebracht zijn.

3. Zij $\sigma : \mathbb{C} \to \mathbb{C}$ een ringmorfisme en $\alpha \in \mathbb{C}$ een algebraïsch element over $\mathbb{Q}$ dan is $\sigma(\alpha)$ ook algebraïsch over $\mathbb{Q}$.

Waar. Zij $\sum a_i \alpha^i = 0$ *met* $a_i \in \mathbb{Q}$. *Dan is* $0 = \sigma(\sum a_i \alpha^i)) = \sum \sigma(a_i)\sigma(\alpha^i) = \sum a_i \sigma(\alpha^i)$. *De eerste gelijkheid vermits* σ *een morfisme is en de tweede gelijkheid vermits elk morfisme op* $\mathbb{Q}$ *gelijk is aan de identiteit. We vinden zelfs dat* $\sigma(\alpha)$ *een wortel is van dezelfde veeltermen waarvan* α *een wortel is.*

4. Elk rationaal getal $a \in \mathbb{Q}$ is algebraïsch over $\mathbb{Z}$.

Waar. Zij $\frac{a}{b} \in \mathbb{Q}$ *dan is* $\frac{a}{b}$ *een wortel van* $bX - a$.

5. Zij $f(X)$ een irreducibele veelterm over $\mathbb{Q}$ en $a, b \in \mathbb{C}$ wortels van $f(X)$.

   a) Dan is $\mathbb{Q}[a]$ een veld.

   b) Dan is $\mathbb{Q}[a] \cong \mathbb{Q}[b]$.

Beide waar. $\mathbb{Q}[a] \cong \mathbb{Q}[b] \cong \mathbb{Q}[X]/(f(X))$. *Het laatste is een veld vermits* $f(X)$ *irreducibel is en elke irreducibele veelterm een maximaal ideaal in* $\mathbb{Q}[X]$ *voortbrengt.*

Opmerking. Als $f(X)$ *niet irreducibel is, is* $\mathbb{Q}[a]$ *nog steeds een veld (a is ook de wortel van een irreducibele veelterm) maar* $\mathbb{Q}[a] \ncong \mathbb{Q}[b]$. *Voorbeeld* $f(X) = (X - 1)(X^2 + 1)$, $\mathbb{Q}[1] \ncong \mathbb{Q}[i]$.

---

6. Zijn $a = 1 - 7i \in \mathbb{Z}[i]$ en $b = 2 - 2i \in \mathbb{Z}[i]$. Bepaal $\text{ggd}(a, b)$ en $s, t \in \mathbb{Z}[i]$ zodat $\text{ggd}(a, b) = sa + tb$. (Recursie gebruiken)

Enkele stappen uit de berekening: $c_1 = 1, c_2 = 0, d_1 = 0, d_2 = 1$

$\frac{1-7i}{2-2i} = \frac{(1-7i)(2+2i)}{(2-2i)(2+2i)} = \frac{4-3i}{2}$.

Ga na op een tekening dat voor het quotient $q \in \mathbb{Z}[i]$, $2 - i$ *(of* $2 - 2i$*) kan gekozen worden. Dan is*

$$1 - 7i = (2 - 2i)q + r = (2 - 2i)(2 - i) + (-1 - i).$$

$r_1 = c_1 - qd_1 = 1, r_2 = c_2 - qd_2 = -2 + i$

Stel nu $c_1 = d_1 = 0, c_2 = d_2 = 1, d_1 = r_1 = 1, d_2 = r_2 = -2 + i$.

Vermits $2 - 2i$ *deelbaar is door* $-1 - i$ *volgt* $ggd(1 - 7i, 2 - 2i) = -1 - i$ *en*

$$c_2(1 - 7i) + d_2(2 - 2i) = 1 \cdot (1 - 7i) + (-2 + i)(2 - 2i) = -1 - i.$$

7. Factoriseer $X^4 + 2X^3 + X^2 + 1$ over $\mathbb{F}_5$.

Enkele stappen uit de berekening:

Zij $f(X) = X^4 + 2X^3 + X^2 + 1$. *Vermits* $f(1) = 5 = 0$ *en* $f(-2) = 5 = 0$ *volgt*

$$X^4 + 2X^3 + X^2 + 1 = (X - 1)(X + 2)(X^2 + aX + b).$$

De coëfficiënten in het linkerlid vergelijken met deze in het rechterlid geeft:

$$\begin{aligned} a + 1 &= 2 \\ b - 2 + a &= 1 \\ -2a + b &= 0 \\ -2b &= 1 \end{aligned}$$

Hieruit vindt men $a = 1$ *en* $b = 2$. *Dus*

$$X^4 + 2X^3 + X^2 + 1 = (X - 1)(X + 2)(X^2 + X + 2).$$

8. Zij R een ring en $I, I_1, I_2, \ldots, I_n$ idealen in R. Zij $\text{Rad}(I) = \{r \in R | r^n \in I \text{ voor een } n > 0\}$ het radikaal van I.

a) Toon aan dat:

i) $\text{Rad}(\text{Rad}(I)) = \text{Rad}(I)$.

ii) $\mathrm{Rad}(I_1 I_2 \cdots I_n) = \mathrm{Rad}(\cap_{j=1}^n I_j) = \cap_{j=1}^n \mathrm{Rad}(I_j)$.

iii) $\mathrm{Rad}(I^m) = \mathrm{Rad}(I)$.

b) Stel $J \subset \mathrm{Rad}(I)$ is een eindig voortgebracht ideaal in R. Bewijs dan dat er een $n > 0$ bestaat zodat $J^n \subset I$.

i) Zij $a \in Rad(I)$ uit $Rad(Rad(I)) = \{r \in R | r^n \in Rad(I)\}$ volgt dan onmiddellijk $Rad(I) \subset Rad(Rad(I))$.

Zij $a \in Rad(Rad(I))$, dan is $a^n \in Rad(I)$ voor een $n \in \mathbb{N}$ en dus $(a^n)^m \in I$ voor een $m \in \mathbb{N}$. Dus $a^{nm} \in I$, wat betekent dat $a \in Rad(I)$.

ii) $I_1 \cdots I_n \subset \cap_{j=1}^n I_j$. Uit de definite van het radikaal volgt $Rad(I_1 I_2 \cdots I_n) \subset Rad(\cap_{j=1}^n I_j)$.

Zij nu $a \in Rad(\cap_{j=1}^n I_j)$ dan is er een getal m zodat $a^m \in \cap_{j=1}^n I_j$. Dus $a^m \in I_j$ voor alle $j = 1, \ldots, n$. Dit impliceert dat $a^{mn} \in I_1 \cdots I_n$. Dus $Rad(\cap_{j=1}^n I_j) \subset Rad(I_1 I_2 \cdots I_n)$.

Zij $a \in Rad(\cap_{j=1}^n I_j)$ dan is $a^m \in \cap_{j=1}^n I_j$ voor zekere m. Dus $a^m \in I_j$ voor alle j. Dit impliceert $a \in Rad(I_j)$ voor alle j. Hieruit volgt de inclusie $Rad(\cap_{j=1}^n I_j) \subset \cap_{j=1}^n Rad(I_j)$.

Zij $a \in \cap_{j=1}^n Rad(I_j)$ dan is $a \in Rad(I_j)$ voor alle j. Er is dus een getal m_j zodat $a^{m_j} \in I_j$, voor alle j. Dan volgt dat $a^{m_1 + \cdots m_n} \in \cap_{j=1}^n I_j$. Dit impliceert $a \in Rad(\cap_{j=1}^n I_j)$. Dit bewijst de andere inclusie.

iii) Volgt uit punt ii) met $I_j = I$ voor alle j.

b) Bew: $J = Rx_1 + \cdots + Rx_m$. Dan is J^n voortgebracht door alle "monomen" van graad n in $x_1, \ldots, x_m$. Wegens $J \subset Rad(I)$, bestaat er voor alle $i = 1, \ldots, m$ een n_i zodat $x_i^{n_i} \in I$. Neem nu $n = \sum_{i=1}^m n_i$. Dan is

$$J^n \text{ voortgebracht door de monomen } x_1^{i_1} \cdots x_m^{i_m} \text{ met } \sum_{j=1}^m i_j = n = n_1 + \cdots + n_m.$$

Neem zulk een voortbrenger $x_1^{i_1} \cdots x_m^{i_m}$. Dan is er een $j \in \{1, \ldots, m\}$ zodat $i_j \geq n_j$. Dus

$$x_1^{i_1} \cdots x_m^{i_m} = x_j^{n_j}(x_1^{i_1} \cdots x_j^{i_j - n_j} \cdots x_m^{i_m}) \in I.$$

Vermits elke voortbrenger van J^n een element is uit I, volgt $J^n \subset I$.

9. Zij R een ring en I een ideaal in R. Zij M een eindig voortgebracht R-moduul. Zij, per definitie, IM de verzameling van alle eindige sommen van elementen, am, met $a \in I$ en $m \in M$.

a) Toon aan dat IM een deelmoduul is van M.

b) Toon aan dat als I bevat is in alle maximale idealen van R, uit $IM = M$ volgt dat $M = 0$.

Evaluatie algebra, 17 december 1996.

---

1. Beschrijf schematisch alle deelvelden van

   a) $\mathbb{F}_{2^{12}}$

   b) $\mathbb{F}_{3^{12}}$.

2. Factoriseer de volgende veeltermen:

   a) $X^3 - X - 1$ over $\mathbb{F}_3$.

   b) $X^4 - X^3 - 4X^2 - 6X + 10$ over $\mathbb{Z}$.

   c) $X^4 + (2+i)X + 5$ over $\mathbb{Z}[i]$.

HINT: MAAK GEBRUIK VAN DE IRREDUCIBILITEITS CRITERIA, BLZ. 147.

3. Zij $\alpha \in \mathbb{C}$ een wortel van $X^4 + (2+i)X + 5$. Bepaal de minimaal veelterm van α over $\mathbb{Q}$.

4. Bepaal de wortels van de veelterm

$$\beta X^2 + \beta^2 X + \beta^5$$

in $\mathbb{F}_2^a$. Hierbij is $\beta \in \mathbb{F}_2^a$ zodat $\beta^3 + \beta + 1 = 0$.

5. Karakteriseer de priemgetallen $p \in \mathbb{Z}$ die ook priemelementen zijn in de ring van gehelen van de imaginair kwadratische uitbreiding $\mathbb{Q}[\sqrt{-6}]$.

6. Karakteriseer alle priemgetallen in $\mathbb{Z}$ van de vorm $a^2 + 2b^2$ met $a, b \in \mathbb{Z}$.

Zijn de volgende uitspraken (7-14) juist of fout? (Argumenteer uw antwoord.)

7. Zij L/K een eindige uitbreiding en $K \subset L \subset M$ een toren van velduitbreidingen. Een element $\alpha \in M$ dat algebraïsch is over L is ook algebraïsch over K.

8. Zij $\alpha \in K^a$ een algebraïsch element over een veld K. Zij $K \subset L$ een velduitbreiding.

   a) De minimaal veelterm $f_{\alpha,K}(X)$ van α over K is een veelvoud van de minimaalveelterm $g_{\alpha,L}(X)$ van α over L.

b) $f_{\alpha,K}(X)$ en $g_{\alpha,L}(X)$ zoals in a). Dan is $\deg f_{\alpha,K}(X) > g_{\alpha,L}(X)$.

9. Zij $f(X)$ een irreducibele veelterm over een veld K en $g(X)$ een willekeurige veelterm over K zodat $f(X)$ en $g(X)$ een wortel $\alpha \in K^a$ gemeen hebben. Dan zijn alle wortels van $f(X)$ ook wortels van $g(X)$.

10. Zij $f(X)$ een primitieve veelterm over $\mathbb{Z}$ (i.e. $\text{cont}(f(X)) = 1$). Dan is $f(X)$ irreducibel over $\mathbb{Z}$ als en slechts als $f(X)$ irreducibel is over $\mathbb{Q}$.

11. Zij R een ring en I een ideaal in R.

a) Als I het produkt is van verschillende maximale idealen in R, dan is R/I isomorf met het direkt produkt van velden.

b) Zelfde bewering maar nu met I het produkt van maximale idealen. (Dus het woord "veschillende" weglaten.)

12. Een velduitbreiding is algebraïsch als en slecht als het een eindige uitbreiding is.

13.

a) Zij $\sigma : K \to K$ een automorfisme van velden. Zij $f(X) = \sum a_i X^i \in K[X]$ een irreducibele veelterm over K. Definieer $\sigma(f)(X) = \sum \sigma(a_i) X^i \in K[X]$. Dan is $\sigma(f)(X)$ ook irreducibel over K.

b) Zij $\sigma : K \to L$ een morfisme van velden. Zij $f(X) = \sum a_i X^i \in K[X]$ een irreducibele veelterm over K. Definieer $\sigma(f)(X) = \sum \sigma(a_i) X^i \in L[X]$. Dan is $\sigma(f)(X)$ ook irreducibel over L.

14. Zij $f(X) \in \mathbb{F}_p[X]$ een irreducibele veelterm met $\deg f(X) = 4$ en $g(X) \in \mathbb{F}_p[X]$ een willekeurige veelterm met $\deg g(X) = 2$. Zij $\alpha \in \mathbb{F}_p^a$ een wortel van $f(X)$ en $\beta \in \mathbb{F}_p^a$ een wortel van $g(X)$. Dan geldt

$$\beta \in \mathbb{F}_p(\alpha).$$

Evaluatie algebra, 17 december 1996.

---

1. Beschrijf schematisch alle deelvelden van

a) $\mathbb{F}_{2^{12}}$

b) $\mathbb{F}_{3^{12}}$.

Voor elk priem getal p geldt (structuur stelling van de eindige velden):

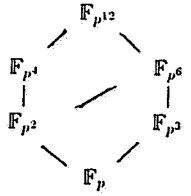

2. Factoriseer de volgende veeltermen:

a) $X^3 - X - 1$ over $\mathbb{F}_3$.

De veelterm is irreducibel vermits er geen wortels zijn in $\mathbb{F}_3$.

b) $X^4 - X^3 - 4X^2 - 6X + 10$ over $\mathbb{Z}$.

$(X-1)(X^3 - 4X - 10)$, *de derde graads factor is irreducible vermits modulo 3 we de veelterm $X^3 - X - 1$ bekomen.*

c) $X^4 + (2+i)X + 5$ over $\mathbb{Z}[i]$.

Deze veelterm is irreducibel vanwege het criterium van Eisenstein, $5 = (2+i)(2-i)$. Verder zijn $(2-i)$ en $(2+i)$ verschillende priemen in $\mathbb{Z}[i]$.

3. Zij $\alpha \in \mathbb{C}$ een wortel van $X^4 + (2+i)X + 5$. Bepaal de minimaal veelterm van α over $\mathbb{Q}$.

De minimaal veelterm van α over $\mathbb{Q}$ is van graad 8. Dit volgt uit oefening 11 en de produkt formule. Dus

$$(X^4 + (2+i)X + 5)(X^4 + (2-i)X + 5) = X^8 + 4X^5 + 10X^4 + 5X^2 + 20X + 25$$

is de minimaal veelterm van α.

4. Bepaal de wortels van de veelterm

$$\beta X^2 + \beta^2 X + \beta^5$$

in $\mathbb{F}_2^a$. Hierbij is $\beta \in \mathbb{F}_2^a$ zodat $\beta^3 + \beta + 1 = 0$.

3 wegdelen geeft de vergelijking:

$$X^2 + \beta X + \beta^4.$$

Transformeren via $X = \beta Y$ geeft

$$Y^2 + Y + \beta^2.$$

Het spoor van β^2 is nul, dus er is een wortel in $\mathbb{F}_8$. Vermits 1 spoor 1 heeft, bekomen we met de formule voor de wortels : β^4 en $\beta^4 + 1$. De oplossingen van de oorspronkelijke vergelijking zijn dan $\beta^5 = \beta^2 + \beta + 1$ en $\beta^5 + \beta = \beta^2 + 1$.

5. Karakteriseer de priemgetallen $p \in \mathbb{Z}$ die ook priemelementen zijn in de ring van gehelen van de imaginair kwadratische uitbreiding $\mathbb{Q}(\sqrt{-6})$.

$p \in \mathbb{Z}$ is priem in $\mathbb{Z}[\sqrt{-6}]$ dan en slechts dan als

$$\mathbb{Z}[\sqrt{-6}]/(p) \cong \mathbb{F}_p[X]/(X^2 + 6)$$

een domein is. Dus als en slechts als -6 geen kwadraatrest is modulo p, i.e. $(\frac{-6}{p}) = -1$. Voor $p = 2$ en $p = 3$ is 0 een tweevoudige wortel in $\mathbb{F}_p$. Voor $p \neq 2$ en $p \neq 3$ vinden we met de wederkerigheidswet:

$$(\frac{-6}{p}) = -1$$

dan en slechts dan als

$$p \equiv \pm 3 \bmod 8 \text{ en } p \equiv 1 \bmod 3$$

of

$$p \equiv \pm 1 \bmod 8 \text{ en } p \equiv -1 \bmod 3.$$

Met behulp van de chinese reststelling vinden we dat p een priemelement is in $\mathbb{Z}(\sqrt{-6})$ als en slechts als

$$p \equiv 13, 17, 19, 23 \bmod 24.$$

6. Karakteriseer alle priemgetallen in $\mathbb{Z}$ van de vorm $a^2 + 2b^2$ met $a, b \in \mathbb{Z}$

Een priemgetal p is van de vorm $a^2 + 2b^2$ als en slecht als p factoriseert in $\mathbb{Z}[\sqrt{-2}]$, namelijk

$$p = (a + b\sqrt{-2})(a - b\sqrt{-2}).$$

Bv. $2 = 0 + 2 \cdot 1$. We zoeken dus nog de oneven priemen p waarvoor $(\frac{-2}{p}) = 1$. Dit geldt als en slecht als

$$p \equiv 1, 3 \bmod 8.$$

Zijn de volgende uitspraken (1-5) juist of fout? (Argumenteer uw antwoord.)

7. Zij $K \subset L$ een eindige uitbreiding en $K \subset L \subset M$ een toren van velduitbreidingen. Een element $\alpha \in M$ dat algebraïsch is over L is ook algebraïsch over K.

Juist. Dit volgt uit gevolg 3.3.12.

We kunnen ook de produkt formule gebruiken,

$$[L(\alpha) : K] = [L(\alpha) : L][L : K] < \infty,$$

dit impliceert dat $L(\alpha)$ algebraïsch is over K.

8. Zij $\alpha \in K^a$ een algebraïsch element over een veld K. Zij $K \subset L$ een velduitbreiding.

a) De minimaal veelterm $f_{\alpha,K}(X)$ van α over K is een veelvoud van de minimaalveelterm $g_{\alpha,L}(X)$ van α over L.

Juist. $f_{\alpha,K}(X)$ is ook een veelterm over L en de minimaalveelterm $g_{\alpha,L}(X)$ is de voortbrenger van het ideaal van alle veeltermen over L waarvan α een wortel is.

b) $f_{\alpha,K}(X)$ en $g_{\alpha,L}(X)$ zoals in a). Dan is $\deg f_{\alpha,K}(X) > g_{\alpha,L}(X)$.

Fout. Een veelterm kan irreducibel blijven over een velduitbreiding. Bv. $f_{0,\mathbb{Q}}(X) = g_{0,\mathbb{C}}(X) = X$. $f_{0,\mathbb{Q}}(X) = g_{0,\mathbb{R}}(X) = X^2 + 1$.

9. Zij $f(X)$ een irreducibele veelterm over een veld K en $g(X)$ een willekeurige veelterm over K zodat $f(X)$ en $g(X)$ een wortel $\alpha \in K^a$ gemeen hebben. Dan zijn alle wortels van $f(X)$ ook wortels van $g(X)$.

Juist. Vermits $f(X)$ irreducibel is, is het de minimaalveelterm van α over K. Elk veelterm over K waarvan α een wortel is dan een veelvoud van $f(X)$.

10. Zij $f(X)$ een primitieve veelterm over $\mathbb{Z}$ (i.e. $\text{cont}(f(X)) = 1$). Dan is $f(X)$ irreducibel over $\mathbb{Z}$ als en slechts als $f(X)$ irreducibel is over $\mathbb{Q}$.

Juist. Dit volgt uit stelling 4.2.10.

11. Zij R een ring en I een ideaal in R.

a) Als I het produkt is van verschillende maximale idealen in R, dan is R/I isomorf met het direkt produkt van velden.

Juist. Dit volgt uit de chinese reststelling vermits verschillende maximale idealen comaximaal zijn.

b) Zelfde bewering maar nu met I het produkt van maximale idealen. (Dus het woord "veschillende" weglaten.)

Fout. $\mathbb{Z}/p^2\mathbb{Z}$ heeft nilpotente elementen en kan dus niet het produkt van velden zijn.

12. Een velduitbreiding is algebraïsch als en slecht als het een eindige uitbreiding is.

Fout. Een eindige uitbreiding is algebraïsch maar niet omgekeerd. De algebraïsche sluiting van $\mathbb{Q}$ is algebraïsch over $\mathbb{Q}$ maar niet eindig.

13.

a) Zij $\sigma : K \to K$ een automorfisme van velden. Zij $f(X) = \sum a_i X^i \in K[X]$ een irreducibele veelterm over K. Definieer $\sigma(f)(X) = \sum \sigma(a_i)X^i \in K[X]$. Dan is $\sigma(f)(X)$ ook irreducibel over K.

Juist. De definitie van $\sigma(f(X))$ bepaalt een automorfisme van $K[X]$. Een factorisatie van $\sigma(f(X))$ wordt door het inverse van dit automorfisme omgezet in een factorisatie van $f(X)$.

b) Zij $\sigma : K \to L$ een morfisme van velden. Zij $f(X) = \sum a_i X^i \in K[X]$ een irreducibele veelterm over K. Definieer $\sigma(f)(X) = \sum \sigma(a_i)X^i \in L[X]$. Dan is $\sigma(f)(X)$ ook irreducibel over L.

Fout. Neem voor σ de canonische injectie van een veld K in een velduitbreiding L. Een irreducibele veelterm over K blijft niet noodzakelijk irreducibel over L.

14. Zij $f(X) \in \mathbb{F}_p[X]$ een irreducibele veelterm met $\deg f(X) = 4$ en $g(X) \in \mathbb{F}_p[X]$ een willekeurige veelterm met $\deg g(X) = 2$. Zij $\alpha \in \mathbb{F}_p^a$ een wortel van $f(X)$ en $\beta \in \mathbb{F}_p^a$ een wortel van $g(X)$. Dan geldt

$$\beta \in \mathbb{F}_p(\alpha).$$

Juist. Als $\beta \in \mathbb{F}_p$ is de bewering triviaal. In het andere geval is $\mathbb{F}_p(\beta) = \mathbb{F}_{p^2} \subset \mathbb{F}_{p^4} = \mathbb{F}_p(\alpha)$.